

VÄNRIKKI STOOLIN TARINAT -kuvavisan 12 runoa

*Mut muuttuneena tulin ma,
miel' oli toisenlainen:*

*"Luin Suomen viime sodasta,
olenhan suomalainen.
Mua lisää kuulla haluttais,
ken tiesi teiltä sitä sais?"*

*Näin lausuin. Silmäns' ihmeissään
luo ukko nuotastansa;
ne loistavat, kuin seisoi hän
edessä rintamansa:
"Jotakin ehkä tietäisin,
olinhan siellä minäkin."*

*Ma istuin olkiuoteellen;
sanella Dunckerista
hän alkaa, töistä urhojen
ja Malmi kapteenista;
hänellä kasvot kirkastuu,
oi, kuinka hän nyt kaunistuu!*

*Tuvassaanpa pitkän pöydän päässä
isäntä nyt pyhääatton' istui,
huoahdellen arkihuolistansa.
Kiinteästi käteen nojas poski,
lujaan kyynärpäähän pöydän päähän,
mutta silmä väliin syrjään vilkkui,
pysymättä hiljaa paikallansa.*

*Tuvass' olijoist' ei tuota nähnyt
perhekunnasta, ei kumpanenkaan,
tytär ei, ei myöskään ottopoika;
sylityksin istuivat he vaiti,
käsi kädessä ja poskitusten,
lieden luona aivan huoletonna.*

*Ja päivä laski, suvinen tul' ilta ihanainen,
majoille, maille valahti jo rusko sammuvainen,
väsynyt päivän vaivoista miesjoukko vaeltaa,
työn tehtyään se kotihin iloiten palajaa.*

*Työns' on se tehnyt, niittänyt on viljan kallihimman,
vihollisjoukon vanginnut tai lyönyt rohke'imman.
Kun päivä nous, se taisteluun jo oli lähtenyt,
kun voitto viimein saatihin, ol' ilta ehtinyt.*

*Lähellä kenttää taistelun, tuon kestävän ja hurjan,
tiepuolessa sä töllin näit puol'aution ja kurjan.
Tuvanpa portaall' ääneti siin' istuu neitonen,
palausmatkaa hiljaista urosten katsellen.*

Näin heidän kävi,
kaikki sai he vertaan vuodattaa;
oi suloista tok' elämää,
suloista kuolemaa!

Ken täällä horjuis vanhuuttaan!
Ei, nuorna kuolla eestä maan
ja kunnian ja kuninkaan,
sep' oisi ihanaa!

Mä köyhä olen orpo nyt,
syön leipää vierahan,
ma turvan, kodin kadotin
kanss' isä vainajan;
vaan vaikertaako huolisin!
Korkeemmaks aina kasvankin,
ma kelpo poika sankarin
en joudu hukkahan.

Kun viisitoista vuotta vaan
ma kerran täyttää saan,
samaanpa käyn mä taisteluun
ja nälkään, kuolemaan.
Miss' ankarimmin luodit soi,
taajimmin tulsta salamoit,
en sinnä käymätt' olla voi
tiet' isäin astumaan.

Sandels, hän Partalass' istuvi vaan,
suurustaan huoletti syö.

"Nyt käydään Virralla taistelemaan,
heti kello kun yksi lyö. -

Olen tänne teitä ma käskettänyt. -
Hyvä pastori, lohtapa nyt!"

"Tää päivä te luonani viipykää,
sitä pyydän ja vaadinkin;
on teille tuttua seutu tää,
ja ma tietoja kaipaisin.

Ei pelkoa! Verta ei haistetakaan. -
Madeirata maistellaan."

Päämiehelle hän lisäsi: "Te silta purkakaa,
jos voitte, muuten viimeiseen verehen taistelkaa!
Hukassa kaikk' on, taaksemme jo ryssät ennättää;
apua saatte, kenraali jo tulla lennättää."

Hän kiiti pois. Mut ehdittiin töin tuskin sillallen,
kun ryssäparvi täyttävi jo rannan vastaisen.
Se laajenee, se taajenee, se tähtää, laukaisee;
jo suomalaista kahdeksan ens paukaus pyyhkäisee.

Ei hyvä enää viipyä, jokainen häikähtää.
Taas paukaus, ja jäljelle vain viisi miestä jää.
"Kivääri sojoo, taaksepäin!" nyt komennettiin.
Sven Dufva yksin hairahtui ja laske painetin.

Käännöskin Dufvan taaksepäin ol' eriskummainen:
peräytymään kun käskettiin, hän hyökkäs sillallen
ja seiso siinä jäykkänä, vakaana, vanhoillaan,
kaikille valmis neuvomaan paraita temppejujan.

Pojat kansan urhokkaan,
mi Puolan Lützenin ja Narvan
tanterilla verta vuoti,
viel' on Suomi voimissaan,
voi vihollisen hurmehella
peittää maan!
Pois, pois, toimet rauhaisat!
Jo tulta tuiskii, myrsky käy,
jo viuhkaa kanuunasta luoti.
Eespäin, miehet uljahat!
Meit' urhoollisten isäin
henget seuraavat.

Ja saapunehelle Lotta se nyt
täpötäyteen kaas pikarin,
vähäll' ettei kukkuraks vierähtänyt
pari kyynelhelmeäkin.

Jo on aikaa siitä, kun eukon näin,
mut en häntä voi unhottaa;
hänt' aina ma muistelen mielelläin,
ja hän kyllä sen kannattaa.

Niin, helmi hän oli, se eukkonen,
ja helmipä kalliskin;
jos sietikin naurua hiukkasen,
toki arvoa runsaammin.

Ja Sandels silloin kumartuu kuollutta katsomaan,
ei tuntematon ole tuo, vaan tuttu vanhastaan;
mut alla hänen rintansa punoittaa nurmi nyt,
on luoti käynyt sydämeen, on veri ehtynyt.

"Se luoti tiesi paikkansa, sit' eipä kieltää voi,
enemmän tiesi se kuin me", näin kenraal' aprikoi,
"ei kajonnut se heikkohon ja huonoon otsahan,
parempahan se pyrki vain, jalohon rintahan."

Ne sanat sotajoukossa levisi yleiseen,
ja kaikki myönsi Sandelsin totuuden lausuneen:
"Älyä kyll' ei Dufoalla lie liiaksi ollutkaan,
pää huono oli", arveltiin, "mut sydän paikallaan."

*Ennenkuin Suomessa taisteltiin,
tuli morsioks hän sotilaan;
ja Svärd kun lähtöhön käskettiin,
hän Lottansa vei mukanaan.*

*Heleät oli silloin posket nuo
sekä suu mitä herttaisin,
ja mustien silmien välke tuo
näön häikäisi uljaankin.*

*Siell' äsken maalta tuodun nuorukaisen
hän näki muodoltansa kalvakkaisen,
ja ratsultaan hän huusi ärjähtäin:
"Ken olet, moukka? Onko sulla selko,
kuin miehen kuolla käy, vai liekö pelko
sun kasvos, kurja, kalvistanut näin?"*

*Mies nuori astui kenraalinsa luoksi,
avasi nutun vanhan, harmajan;
povesta paistoi haava, josta juoksi
nyt veri virtaellen hiekkahan.*

*Viimeisinä näin he aina kulkiivat,
naurua, sen arvaat, saivat molemmat;
hepo torkkuin astui, unta veti miesi,
miten kuormall' ukko pysyi, herra tiesi.*

*Hiljaa kuljettihin sentään eteenpäin,
pohjoisemmaks yhä tultiin vähittäin:
ukko, vaikka puoleen Pohjanmaata ehti,
sama on, kuin milloin Uusimaalta lähti.*